

250,-

k-9176

KOSMOVA
KRONIKA
ČESKÁ 

SVOBODA PRAHA 1972

POČÍNÁ SE
❖ PRVNÍ KNIHA ❖
KRONIKY
ČESKÉ

již složil Kosmas,
děkan
pražského kostela



I
Po vylití potopy a po změtení lidí, kteří se zlým úmyslem stavěli věž,
pokolení lidské, skládající se tehdy asi z dvaasedmdesáti mužů, bylo za
takovou nedovolenou a nerozvážnou opovážlivost rozptýleno božskou
mstou v tolik různých jazykových rodů, kolik bylo hlav mužských. A jak
víme z dějepisného podání, každý z nich se toulal a prchal, a jsouce daleko
široko rozptýleni, bloudili po rozličných krajinách světa, a ač jich den ode dne
ubývalo na těle, přibývalo jich mnohonásobně z pokolení do pokolení.
A tak se lidstvo na Boží, vše řídící pokyn rozšířilo po okrsku zemském
tolik, že po mnoha stoletích konečně přišlo i do těchto končin Germanie.
Celá totiž ona země, ležící pod severní točnou až k řece Tanais a na západ,
ač se v ní jednotlivé krajiny nazývají vlastními jmény, přece úhrnným
názvem sluje Germanie. O tom jsme se zmínili proto, abychom lépe mohli
provést úkol, jež jsme si vytkli. Zatím však, než přijdeme k počátku vy-
pravování dějin, pokusíme se stručně vylíčit polohu naší země české
a odkud dostala jméno.



Podle učení geometrů se dělí povrch zemský na dvě polovice, z nichž jednu zaujímá pod svým jménem Asie, druhou Evropa s Afrikou. V Evropě leží Germanie a v jejích končinách směrem k severní straně daleko široko se rozkládá kraj, kolem dokola obklíčený horami, jež se podivuhodným způsobem táhnou po obvodu celé země, že se na pohled zdá, jako by jedno souvislé pohoří celou tu zemi obklopovalo a chránilo. Povrch této země tenkrát zaujímaly širé lesní pustiny bez lidského obyvatele, zněly však hlasně bzukotem rojů včel a zpěvem rozličného ptactva. Zvěře bylo ve hvozdech bez počtu jako písku v moři nebo jako hvězd na nebi a nikým neplašena těkala cestou necestou; houfům dobytka sotva stačila země. Se stády soumarů sptva se mohlo měřiti i množství kobylek, co jich v létě po polích skáče. Vody tam byly čistounké a k lidskému užívání zdravé, rovněž i ryby chutné a výživné. Je to divná věc a lze z ní uvážiti, jak vysoko se vypíná tato země: nevtéká do ní žádná cizí řeka, nýbrž všechny toky malé i velké, pojaty arci do větší řeky, jež slove Labe, tekou až do Severního moře. A poněvadž tato země za těch časů ležela nedotčená rádlím a do té doby ještě do ní nevešel člověk, který by se jí dotekl, uznávám za vhodnější o její úrodnosti či neúrodnosti pomlčeti, než říci něco nezaručeného. Když do těch pustin vstoupil člověk, ať to byl kdokoli — neznámo s kolika lidmi — hledaje příhodných míst k lidským příbytkům, přehlédli bystrým zrakem hory a doly, pláně a stráně, a tuším kolem hory Řípu mezi dvěma řekami, Ohří a Vltavou, prvá zařídil sídla, prvá založil obydlí a radostně na zemi postavil bůžky, jež s sebou na ramenou přinesl. Tehdy starosta, jehož ostatní jako pána provázeli, mezi jiným takto promluvil k své družině: „Druhové, kteří jste nejednou snášeli se mnou těžké trudy cesty po neschůdných lesích, zastavte se a obětujte oběť příjemnou svým bůžkům, jejichž zázračnou pomocí jste konečně přišli do této vlasti, kdysi osudem vám předurčené. To jest ona, to jest ona země, kterou jsem vám — jak se pamatuji — častokrát sliboval, země nikomu nepoddaná, zvěře a ptactva

plná, sladkým medem a mlékem vlnoucí, a jak sami pozorujete, podnebím k obývání příjemná. Vody jsou všude hojné a nad obyčej rybnaté. Zde se vám nebude ničeho nedostávat, protože nikdo vám nebude škoditi. Ale když takový, tak krásný a tak veliký kraj jest ve vašich rukou, rozvažte, jaké by bylo vhodné jméno pro tu zemi.“ Ti hned, jako z božského vnuknutí, zvolali: „Poněvadž ty, otče, sloveš Čech, kde najdeme lepší nebo vhodnější jméno, než aby i země slula Čechy?“

Tehdy starosta, jsa dojat touto předpovědí svých druhů, jal se z radosti líbati zemi, maje radost, že se má nazývati jeho jménem, pak vstal a obojí dlaň zdvíhaje k nebeským hvězdám, takto počal mluvit: „Vítej mi, země zaslíbená, tisícerymi tužbami od nás vyhledávaná, kdysi v čas potopy lidu zbavená, nyní jako na památku lidstva nás zachovej bez pohromy a rozmnožuj naše potomstvo od pokolení do pokolení.“



Upadl by však v hrubou nelibost, kdo by se pokusil našim nynějším lidem, libujícím si v pravém opaku, podrobně líčiti, jakých byli mravů, jak poctivých, jak byli prostí a kupodivu ušlechtilí tehdejší lidé, jak byli mezi sebou věrní a jeden k druhému milosrdný, jak byli též mírní, střídmi a zdrženliví. Proto se o tom nezmiňujeme a chceme jen něco málo, ale pravdivého pověděti o tom, jaký byl onen první věk. Byl přešťastný, spokojený se skromnými výdaji a nenadýmající se hrdou pýchou. Darů Cereřiných a Bakchových neznali, protože jich ani nebylo. K pozdním obědům požívali žaludů nebo zvěřiny. Nezkalené prameny poskytovaly zdravého nápoje. Jako sluneční záře nebo voda, tak i luhy a háje, ano i manželství jim byla obecná. Neboť po způsobu dobytka každou noc vyhledávali nové styky a s východem jitřenky přetrhávali svazek tří Grácií a železná pouta lásky. Kde koho zastihla noc, tam si lehl do trávy a v stínu košatého stromu spal sladkým spánkem. Neznali užitku vlny nebo lnu ani oděvu, v zimě užívali za šat koží z divoké zvěře nebo ovčích. Také nikdo neznal slovo „mé“,

nýbrž po mnišském způsobu, vše, co měli, za „naše“ ústy, srdcem i skutkem prohlašovali. U chlívů nebylo závor ani nezavírali dveře před nuzným chodcem, poněvadž nebylo ani zlodějů, ani loupežníků, ani nuzných. Žádný zločin nebyl u nich těžší než krádež a loupež. Žádných zbraní neznali, měli toliko šípy, a ty jen na střelení zvěře.

Nač o tom více? Ach, žel! Prospěšné se obrátilo v opak, obecné se změnilo ve vlastní; bezpečné chudobě, kdysi příjemné, se vyhýbali jako zablácenému kolu a prchali před ní, poněvadž ve všech plála touha po jmění, prudší než ohně v Etně. Když tyto a jim podobné neřesti bujely den ode dne hůř a hůře, křivdu, kterou dříve nikdo páchat neuměl, jeden od druhého trpělivě zakoušel a neměl ani soudce, ani knížete, kterému by si požaloval. Potom, kdo byl uznáván v svém kmeni nebo pokolení za osobu pro své mravy vzácnější nebo pro své bohatství za váženější, k tomu se scházeli z dobré vůle, bez biřice, bez pečeti, a rokovali o svých rozepřích a křivdách, které kdo utrpěl, bez újmy svobody.

Mezi nimi povstal jeden muž, jménem Krok; podle jeho jména je znám hrad, již stromovím zarostlý, v lese u vsi Zbečna. Byl to muž za svého věku naprosto dokonalý, bohatý statky pozemskými a v svých úsudcích rozvážný a důmyslný. K němu se sbíhali, jako včely k úlům, lidé nejen z vlastního jeho rodu, nýbrž i z celé země všichni, aby je rozsuzoval. Tento znamenitý muž neměl mužské potomky, zplodil však tři dcery, jimž příroda udělila neméně poklady moudrosti, nežli jaké dává mužům.



IV

Z nich nejstarší se jmenovala Kazi, jež Medeji z Kolchidy nic nezadala v znalosti bylin a věštev ani Asklepiovi v lékařském umění, poněvadž často způsobila, že Sudičky ustaly od nedokončeného díla, a

PRIMĚLA KOUZLEM I OSUD, BY JEJÍ VŮLÍ SE ŘIDIL.

Proto i obyvatelé této země, když se něco zničí a vzdávají se naděje, že by

to mohli znovu míti, mají o ní pořekadlo: „To nedovede ani Kazi napraviti.“

KDYŽ BYLA K VLÁDKYNI VZATA, JEŽ Z CERERY
ZROZENA BYLA,

obyvatelé země na památku své paní velmi vysoko vztyčili mohylu, kterou jest až podnes viděti nad břehem řeky Mže při cestě, kudy se chodí do končin kraje bechyňského přes horu, jež slove Oseka.

CTIHODNÁ BYLA I TETKA, CO DO VĚKU BYLA VŠAK DRUHÁ,
ŽENA TO JEMNĚHO CITU, A BEZ MUŽE SVOBODNĚ ŽILA.

Ta vystavěla a svým jménem nazvala hrad Tetín, polohou velmi pevný, na vrcholu strmé skály u řeky Mže. A navedla hloupý a nerozumný lid, aby se klaněl Oreádám, Dryádám a Amadryádám a ctil je; zavedla též celou pověrečnou nauku a učila modloslužebným řádům; a tak dosud mnozí vesničané jsou jako pohané: jeden ctí prameny aneb ohně, jiný se klaní hájům, stromům nebo kamenům, jiný oběti vzdává vrchům nebo pahorkům, jiný se modlí k hluchým a němým bůžkům, jež si sám udělal, a prosí je, aby ochraňovali jeho dům i jeho samého.

Třetí, věkem nejmladší, ale moudrostí nejstarší, nazývala se Libuše; ta vystavěla též hrad tehdy nejmocnější u lesa, jenž táhne se ke vsi Zbečnu, a podle svého jména jej nazvala Libušín. Byla mezi ženami přímo jedinečnou ženou, v úvaze prozřetelná, v řeči rázná, tělem cudná, v mravech ušlechtilá, nikomu nezadala v rozhodování při lidu, ke každému byla vlídná, ba spíše líbezná, ženského pohlaví ozdoba a sláva, dávajíc rozkazy prozřetelně, jako by byla mužem. Ale poněvadž nikdo není úplně blažen, žena tak znamenitá i chvályhodná — ach nešťastného osudu lidského! — byla prorokyně. A poněvadž lidu pravdivě předpovídala mnoho budoucích věcí, celý ten kmen sešel se po usmrcení jejího otce k obecné radě a ustanovil ji sobě za soudce.

Toho času vznikl mezi dvěma obyvateli, kteří vynikali bohatstvím i rodem a byli jaksi správci nad lidem, nemalý spor o mez sousedních polí. I pustili se do takové hádky mezi sebou, že jeden druhému vjel nehty do

hustých vousů, a tupíce se hanebně nevybíravými nadávkami a luskáním pod nosem, hřmotně vejdou do dvora, s velikým hlukem předstoupí před svou paní a snažně žádají, aby spornou věc mezi nimi rozhodla po právu a spravedlnosti. Ta si zatím hověla, jak si rozpustile vedou rozmařilé ženy, když nemají muže, kterého by se bály, měkce ležíc na vysoko nastlaných vyšívaných poduškách a o loket se opírajíc jako při porodu. Když pak, jdouc stezkou spravedlnosti a na osobu lidí nehledíc, celou při mezi nimi vzniklou rozsoudila po právu, tu ten, který spor na soudě nevyhrál, přes míru se rozhněvav, potřásl třikrát čtyřikrát hlavou, a podle svého zvyku třikrát holí o zem udeřiv a bradu slinou z plných úst poprskav, zvolá: „Tot' křivda mužům nesnesitelná! Žena děravá se obírá mužskými soudy v Istivé myslí! Víme zajisté, že žena, ať stojí, či na stolci sedí, málo má rozumu; oč ho má ještě méně, když na poduškách leží? Tehdy opravdu se hodí spíše k tomu, aby se poznala s mužem, nežli aby bojovníkům vynášela nálezy. Vždyť je věc jistá, že všechny ženy mají dlouhé vlasy, ale krátký rozum. Lépe by bylo mužům umřít než to trpět. Nás jediné opustila příroda k hanbě všem národům a kmenům, že nemáme správce ani mužskou vládu a že na nás doléhají ženská práva.“

Nato paní svou pohanu tajíc a bolest v srdci ženským studem zastírajíc, usmála se a pravila: „Tak jest, jak díš; žena jsem, jako žena žiji; ale snad proto si myslíte, že málo mám rozumu, že vás nesoudím metlou železnou, a poněvadž žijete bez bázně, právem mne nedbáte. Neboť kde je bázeň, tam je i kázeň. Ale nyní je velmi zapotřebí, abyste měli správce ukrutnějšího, než je žena. Tak také holubi pohrdli kdysi bělavým luňákem, jehož si zvolili za krále, jako vy mnou pohrdáte, a knížetem sobě učinili jestřába, mnohem ukrutnějšího, jenž vymýšleje si viny, jal se zabíjetí vinné i nevinné; a od té doby až podnes požívá holuby jestřáb. Jděte nyní domů, a koho vy si zítra vyvolíte za pána, toho si já vezmu za manžela.“

Mezitím povolala své sestry, jimiž zmítaly podobné vášně; jejich čarodějnickým uměním rovněž jako svým vlastním šálila lid ve všem; bylať Libuše sama, jak jsme se výše zmínili, prorokyní jako Cumská

Sibylla, druhá sestra byla kouzelnicí jako Medeia z Kolchidy a třetí čarodějkou jako Kirké Aiaiská. O čem se té noci uradily ony tři hadačky anebo co tajného ujednaly, nebylo sice známo, avšak ráno se všem zjevilo nad slunce jasněji, když jejich sestra Libuše označila místo, kde se tajil jejich budoucí kníže, i jeho jméno. Neb kdo by si byl pomyslíl, že si knížete povolají od pluhu? Nebo kdo mohl věděti, kde oře muž, který se měl státi správcem lidu? O čem by však nevědělo věštecké nadšení? Anebo čeho by nedokázalo čarodějné umění? Sibylla dovedla předpověděti národu římskému pořad osudu skoro až do soudného dne, ba — lze-li tomu věřiti — věštila též o Kristu, neboť kterýsi učitel církevní v jednom svém kázání uvádí verše Vergiliovy, o příchodu Páně podle věštby Sibylliny složené. Medeia dovedla bylinami a čáry často z nebeské báně svézti Hyperiona a Berecynthii, dovedla deště, blesky a hromy vylákati z oblaků, dovedla starce krále Ejaka omladiti. Čáry Kirčinými byli proměněni druhové Ulixovi v rozmanitá zvířata a král Picus v datla; ten se podnes jeho jménem po latinsku tak nazývá. Jaký div? Jak znamenité věci provedli v Egyptě svým uměním čarodějníci! Ti svými kouzly učinili tolik divů, kolik prý jich z moci Boží způsobil služebník Boží Mojžíš. O tom však dosti.



V

Druhého dne, jak bylo nařizeno, bez prodlení svolají sněm a shromáždí lid, sejdou se všichni dohromady a žena, sedíc na vysokém stolci, mluví k hrubým mužům: „Jak jsi politování

NADMÍRU HODEN, Ó LIDE, JENŽ NEUMÍŠ SVOBODNĚ ŽÍTI, svobodu, kterou žádný dobrý muž neztrácí leda s životem, tou vy ne bezděky zhrdáte a nezvyklé porobě dobrovolně poddáváte své šíje. Běda, pozdě budete toho marně litovati, jako litovaly žáby, když vodní had, jež si učinily králem, počal je usmrcovati. Nebo nevíte-li, jaká jsou knížecí práva,

ZKUSÍM JEN NĚKOLIK SLOV VÁM POVĚDĚT O TĚTO VĚCI.

Předně snadno je knížete dosaditi, ale nesnadno dosazeného sesaditi. Neboť v této chvíli jest ten muž pod vaší mocí, ať ho povýšíte za knížete čili nic. Jakmile však bude povýšen, vy a vše, co máte, bude v jeho moci. Před jeho tváří se budou třásti jak v zimnici vaše kolena a oněmělý jazyk přilne k suchému patru. K jeho hlasu jen tak že budete z velikého strachu odpovídati: „Ano pane; ano pane,“ až on pouhým pokynem svým bez vašeho mínění toho odsoudí, onoho dá zabít, jednoho rozkáže vsaditi do vězení, jiného oběsiti na šibenici. Vás samé a z vás, kterých se mu zachce, jedny učiní sluhy, jiné sedláky, jiné poplatníky, jiné výběřčími, jiné katy, jiné biřící, jiné kuchaři, pekaři nebo mleči. Ustanoví sobě i plukovníky, setníky, šafáře, vzdělavatele vinic a polí, též žence, kováře zbraní, kožišníky a ševce. Vaše syny i dcery postaví do svých služeb, také z vašeho skotu, z koní a klisen neb z dobytka právě nejlepší si vezme podle své libosti. Všechno, co máte lepšího ve vsích, na polích, rolích, lukách a vinicích, pobere a obrátí v svůj prospěch. Ale proč vás dlouho zdržují? Nebo nač to mluvím, jako bych vás chtěla strašiti? Trváte-li na svém předsevzetí a nemýlíte-li se ve svém přání, oznámím vám jméno knížete i místo, kde jest.“

K tomu sprostý lid zajásá zmateným křikem; všichni jedněmi ústy žádají, aby jim byl dán kníže. K nim ona: „Hleďte,“ dí, „hle, za oněmi horami“ — a ukázala prstem na hory — „je neveliká řeka Bílina a na jejím břehu je viděti vesnici, jež slove Stadice. V jejím obvodu jest úhor, zděli i zšíří dvanácti kročejů, jenž kupodivu, ač leží mezi tolika polí, přece ne náleží k žádnému polí. Tam váš kníže oře s dvěma strakatými voly; jeden vůl má vpředu dokola bílý pás a bílou hlavu, druhý jest od čela po zádech bílý a zadní nohy má bílé. Nyní, je-li vám libo, vezměte mou řízu, plášť i přehozy, jaké sluší knížeti, jeďte vyříditi tomu muži vzkaz ode mne i od lidu a přiveďte sobě knížete a mně manžela. Muž má jméno Přemysl. Ten na vaše hrdla a hlavy vymyslí mnohá práva, neboť to jméno latinsky zní praemeditans [rozmyšlející] nebo superexcogitans [přemýšlející]. Jeho potomstvo bude v celé této zemi panovati na věky věkův.“



VI

Zatím byli určeni poslové, aby tomu muži přednesli vzkaz své paní i lidu. Když paní viděla, že jaksi, neznajíce cestu, váhají, pravila: „Co váháte? Jděte bez starosti, sledujte mého koně, on vás povede pravou cestou a dovede zase zpět, neboť tu cestu nejednou šlapal.“

LICHÁ ŠÍŘÍ SE POVĚST A ZÁROVEŇ MÍNĚNÍ KŘIVÉ,
že paní sama vždy za nočního ticha tu bájnou cestu na koni tam konávala a před kuropěním se vracívala; tomu

„AT ŽID APELLA VĚŘÍ“.

Co dále? Kráčeji poslové moudře neučení, putují vědomě nevědomi, držíce se stop koně. Již přešli přes hory, již již se blížili ke vsi, kam měli dojíti. Tu jim přiběhl jakýs chlapec vstříc i tázali se ho řkouce: „Slyš, dobrý chlapče, jmenuje se tato ves Stadice? A jestliže ano, je v ní muž jménem Přemysl?“ — „Ano,“ odpověděl, „je to ves, kterou hledáte, a hle, muž Přemysl nedaleko na poli popohání voly, aby dílo, jež koná, hodně brzo dokonal.“ Poslové přistoupivše k němu pravili:

„BLAŽENÝ MUŽI A KNÍŽE, JENŽ OD BOHŮ NÁM JSI BYL
ZROZEN.“

A jako mají sedláci ve zvyku, že jim nestačí jednou to říci, plnou hubou opakují:

„ZDRAV BUĎ KNÍŽE, BUĎ ZDRAV, TYS OSLAVY NAD JINÉ
HODEN, VYPŘÁHNI OD PLUHU VOLY, ZMĚŇ ROUCHO
A NA KONĚ VSEDNI!“
PRITOM MU UKÁŽÍ ROUCHO I NA HŘEBCE, KTERÝ VTOM
ZARŽÁL.

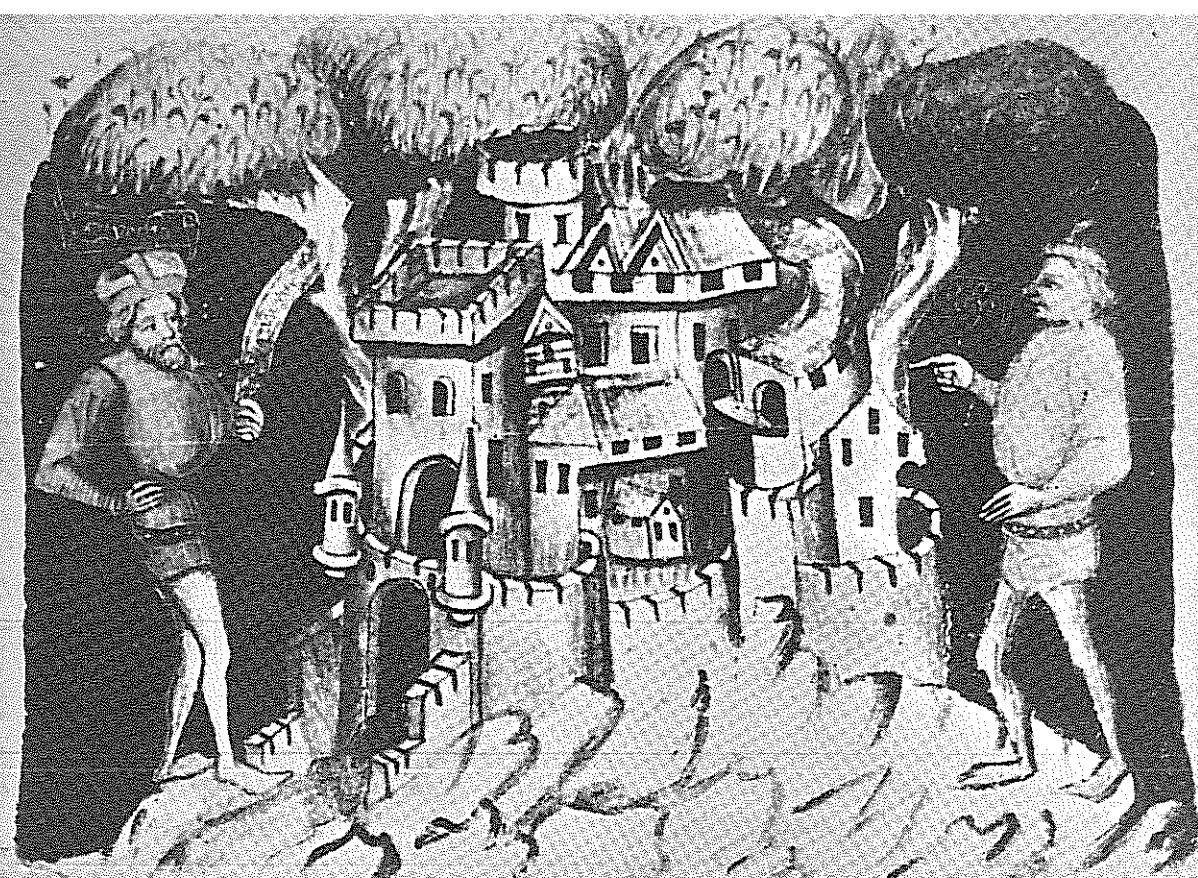
„Paní naše Libuše i všecken lid vzkazuje, abys brzy přišel a přijal panství, jež je tobě i tvým potomkům souzeno. Vše, co máme, i my sami jsme v tvých rukou; tebe za knížete, tebe za soudce, tebe za správce, tebe za ochránce, tebe jediného sobě volíme za pána.“ Při té řeči se ten muž moudrý, jako by předvídal budoucnost, zastavil, otku, kterou držel v ruce,

vetkl do země a pustiv voly zvolal: „Jděte tam, odkud jste přišli!“ Ti, ještě než to dořekl, z očí zmizeli a nikdy více se neobjevili. Ale líska, kterou do země vetkl, vyrazila tři velké ratolesti, a to, což jest ještě podivnější, i s listím a ořechy. A muži vidouce, co se tu děje, stáli zaraženi. On je vlídně jako hostitel pozval k snídani, vyňal z lýkové mošny plesnivý chléb a kus sýra, mošnu položil na trávnick místo stolu, na to rezný ubrus a tak dále. Zatímco svačili a vodu ze džbánu pili, dvě ratolesti nebo odnože uschly a odpadly, ale třetí velmi rostla do výše i šíře. To naplnilo hosty ještě větším podivem a bázni. A on dí: „Co se divíte? Vězte, že se z našeho rodu mnoho pánů zrodí, ale jeden pokaždé bude panovati. Ale kdyby vaše paní nebyla s tou věcí tak spěchala, nýbrž na krátký čas byla vyčkávala běhu osudů, že by nebyla pro mne tak brzy poslala, měla by vaše země tolik pánů, kolik by příroda vydala na svět knížecích synů.“

VII

Potom oděn v knížecí roucho a obut v královskou obuv vsedne oráč na bujného oře, avšak nezapomínaje na svůj stav vezme s sebou své střevíce, zcela z lýcí ušité, aby je dal schovati pro budoucnost; a chovají se na Vyšehradě v knížecí komoře až podnes a na věčné časy. Ubírali se nadcházkami a poslové ještě si netroufali s novým pánem důvěrněji mluvíti, ale jako holubi, když k nim někdy nějaký cizí přiletí, z počátku se ho bojí, brzy však při letu samém mu přivyknou a jako za svého jej mají a milují, tak oni při jízdě hovořili a povídáním si cestu krátili, a přitom vtipkující a žertující, na únavu zapomínali.

Tu se stalo, že se jeden, zvláště smělý a od řeči, zeptal: „Pane, pověz nám, proč sis u nás dal schovat tyto lýkové střevíce, jež nejsou k ničemu, než aby je člověk zahodil; nemůžeme se tomu dosti vynadiviti.“ On jim odpověděl: „Na to jsem je dal a dám schovati na věky, aby naši potomci věděli, odkud vzešli, a aby byli vždy živi v bázni a nejistotě a aby lidi sobě od Boha svěřených nespravedlivě neutiskovali z pýchy, poněvadž



P o s t libellu Cronica boemorum
 diluuii effusione: p' uroz maligna mte
 turri edificanciu chusione humani gen' qd tu
 fere cstabat duob; uiris pta illicitis & temerariis
 ausis cu diuina ulcione qd capita uroz: tot idiusa lin
 guar genera diuiderent sic hystoriaca relatione didicim
 un' qsq; eoz uagus & pflugus longe lateq; dispsi nduisa spa
 cia trax errabant ac dedie idie corpore decresetes ingenera
 ciones & generaciones multiplici crescebant vnde huma
 nu gen' de nutu omia disponente itantv difusu e poroe
 tre: ut p' multa scia tandem has ecia ipartes deueniret ger
 mane. Cu eni omis illa regio sub arcu axe thanaytenos.
 & usq; ad occidua sita licet itea singula pprus loca nominib;
 nuncupentur generali tam uocabulo germana uocitat ad
 hoc ista retulim ut nre itencionis meli' exeq possim pposi
 tu. Verum tam infim pusq; ad exordi v narracionis ueniam

• obtinet episcopo. l. q̄cqd̄ ab̄bissa optaū dari fieri utilitati
suo cenobio. ḡtuta utq; c̄cessit pietatē. & canonū sac̄ ōfirma
Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxx. fuit auctoritate

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxi.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxii. *Obit daldric' sc̄s migū asclā.*

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxiii.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxiiii.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxv.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxvi.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxvii. *Obit Hubtauca.*

*Que q̄a nimis in p̄ba fuit. iā mulier p̄uctē etatis cū nupsit
flet polomensi duci. p̄p̄tū capitis sui deposuit. & puellare
coronā s' imp̄osuit qd̄ erat magna dem̄cia mulieris.*

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxviii.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxviiii.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxx.

Anno d̄nice inear. d̄cccc. lxxxii. *Obit Uaunic Pat̄ sc̄i
adalbri. Cui demorib; q̄nta lic̄ plurima entrant memo
ri v̄ digna. ex q̄b; tam̄ ut resseram̄ pauca. cep̄a in̄mitti
m̄ nr̄a. Erat enī iur̄ letissim̄ ad om̄s facie. inosilūis sereni
ssim̄ n̄te. alloq̄ūis blandissim̄. locuplet̄ diuiciū. q̄ sc̄larib;
tā sp̄ualib;. In domo illius honestas fulgebat. q̄ sincera di
leccio. iudicioz̄ rectitudo. q̄ p̄cer̄ multitud̄o. In opib; ei
erat legū cognicio. paup̄ū relectio. merencū c̄solacio. p̄gri
noz̄ receptio. uiduar̄ & orph̄noz̄ defensio. Hī tā insignis
ducis metropol̄is fuit. *Lege sita loco. i. amnis cidlin a
nom̄ p̄dit suū. intransibioris. atq; in flum̄. l. a. b. f. Habuit
aut̄ sui p̄ncipat̄ sui os̄ t̄minos. Ad occidentale plagam
cont̄ boem̄ā riuulū. Surina. q̄ cast̄rū qd̄ ē sitū in om̄te**

všichni jsme si od přírody rovni. Nyní však ať se smím zase i já vás zeptati, zda je chvalitebnější z chudoby se povznést k hodnosti, či z hodnosti upadnouti v chudobu? Odpovíte mi ovšem, že je lépe povznést se k slávě než upadnouti v nouzi. Ale jsou mnozí ze vznešeného rodu vzešli, potom však v potupnou nouzi a v neštěstí upadlí, kteří hlásajíce jiným, jak jejich předkové byli slavní a mocní, nevědí, že tím sami sebe ještě více tupí a hanobí, poněvadž sami pozbyli svou nedbalostí toho, čeho oni nabyli svou přičinlivostí. Neboť Štěstěna stále jako v kostky hraje svým kolem tak, že brzy ty povznese na vrchol, brzy ony uvrhne do propasti. Tím se stává, že se světská hodnost, jež bývá někdy k slávě, ztratí k hanbě. Ale chudoba, překonaná ctností, neskrývá se pod vlčí koži, nýbrž svého vítěze, jež zprvu s sebou strhla do hlubin, povznáší k hvězdám.“

VIII

A když cestu dokonali a již již se blížili k hradu, pospíšila jim vstříc paní, obklopená svými dvořany; podavše si ruce, vešli s velikou radostí do příbytku, posadili se na pohovkách, občerstvili se darem Cereřiným a Bakchovým a ostatek noci věnovali Venuši a Hymenaeovi.

Tento muž, jenž vpravdě pro svou mužnost zasluhuje slouiti mužem, upoutal zákony tento bezuzdný kmen, nezkrocený lid mocí zkrotil a uvedl v poddanství, jež jej i dnes tíží, též vydal všechna práva, jimiž se tato země řídí a spravuje, sám s Libuší samou.

IX

V době těchto prvních počátků práv jednoho dne řečená paní, jsouc věštným duchem nadšena, před svým mužem Přemyslem a v přítomnosti starších lidu takto věštila:

„SPATŘUJI HRAD, KTERÝ POVĚSTÍ NEBES SE DOTKNE,
VE HVOZDĚ LEŽÍ MÍSTO — JE VZDÁLENO ODE VSI TĚTO

NA TRICET HONŮ A MEZ MU ÚRČUJÍ VLTAVSKÉ VLNY.

Toto místo na severní straně pevně chrání hlubokým údolím potok Brusnice, na jižním však boku široká hora velmi skalnatá, která se od skal [latinsky petrae] nazývá Petřín, převyšuje okolí. Hora toho místa se zkrucuje na způsob delfína, mořského vepře, směrem až k řečené řece. Až tam přijdete, naleznete člověka, an uprostřed lesa teše práh domu. A protože se u nízkého prahu i velcí pánové sklánějí, podle této příhody hrad, jež vystavíte, nazvete Prahou. V tomto hradě někdy v budoucnosti vzejdou dvě zlaté olivy, jež svými vrcholy proniknou až do sedmého nebe a po všem světě budou zářiti svými divy a zázraky. Budou je obětmi a dary ctíti a jim se klaněti všechna pokolení země české a ostatní národové. Jedna z nich bude slouti Větší sláva [Václav; lat. Major Gloria], druhá Voje útěcha [Vojtěch; lat. Exercitus Consolatio].“

Byla by více mluvila, kdyby nebyl pekelný věštecký duch prchl z božího tvora. Ihned kráčeji v staletý hvozď a nalezše dané znamení vystavějí na řečeném místě hrad Prahu, vévodící celým Čechám.

A poněvadž toho času dívky této země, dospívající beze jha, usilující jako Amazonky o vojenskou zbraně a vůdkyně si volíce, vojensky sloužily stejným způsobem jako mladí mužové a po mužsku si hleděly lovu v lesích, nebrali si muži jich, nýbrž ony samy si braly muže, které a kdy chtěly, a jako skythský kmen Plavci neb Pečeněgové, v oděvu se nijak, muž a žena, nelišili. Z toho přibýlo ženám tolik smělosti, že si vystavěly na jedné skále, nedaleko od hradu dříve řečeného, polohou pevný hrad, jemuž od dívčího názvu bylo dáno jméno Děvín. Když to viděli jinochové, velikou žárlivostí se na ně rozhorlivše, mnohem četněji se shromáždili a o nic dále než na doslech polnice vystavěli na druhé skále mezi chrastím hrad, jež nynější lidé nazývají Vyšehrad, tehdy však od chrastí dostal jméno Chvrasten. A poněvadž často dívky uměly chytřeji obelstít jinochy, často zase jinoši bývali statečnější než dívky, brzo trvala válka mezi nimi, brzo mír. A když nastalo příměří, dohodly se obě strany, že se k společnému jídlu a pití

sejdou a že po tři dny budou konati slavné hry mezi sebou na ustanoveném místě. Co dále? Jinoši dají se do hodování s dívkami nejinak než jako draví vlci, hledající žrádla, aby vpadli do ovčína. První den strávili vesele při hostině a hojném pití.

NOVÁ VYROSTLA ŽÍZEŇ, KDYŽ ŽÍZEŇ HASITI CHTĚLI,
JINOŠI SE SVOU TOUHOU JEN STĚŽÍ SE DO HODIN NOČNÍCH
ZDRŽÍ.

NOC BYLA, ZÁRIL MĚSÍC A JASNÝ BYL NEBESKÝ BLANKYT.
VTOM Z NICH ZATROUBIL JEDEN A TÍM JIM ZNAMENÍ DÁVAL,
řka:

„JIŽ JSTE SI POHRÁLI DOST, JIŽ DOSTI JSTE JEDLI A PILI,
VZHŮRU JIŽ, VENUŠE ZLATÁ VÁS ZVUČNOU POLNICÍ BUDÍ.“
A ihned unesl každý jednu dívku. A když nastalo ráno a mír byl uzavřen, odnese pokrmy i nápoje z jejich hradu, prázdné zdi dali napospas Lemňanu Vulkánovi. A od té doby po smrti kněžny Libuše jsou naše ženy pod mocí mužů.

Ale protože arci všem

NEZBÝVÁ NEŽLI JÍT TAM, KAM ODEŠLI ANCUS I NUMA,
Přemysl naplniv už dny, když ustanovil práva a zákony, byl vzat k zeti Cereřinu, jež za živa ctil jako boha. Po něm Nezamysl nastoupil vládu. Když toho smrt uchvátila, Mnata dostal odznaky knížecí. Když sešel z tohoto světa, Vojen se ujal kormidla vlády. Po jeho dožití Vnislav řídil knížectví. Když jeho život přetrhly Sudičky, Křesomysl byl posazen na výsost trůnu. Když byl vyrván světu, Neklan se zmocnil knížecího křesla. Když od něho život odstoupil, Hostivít na trůn nastoupil. O životě a stejně i o smrti těchto knížat se mlčí, jednak že jsou oddáni břichu a spaní, nevzdělání a neučení, podobali se dobytku, takže zajisté proti přírodě tělo bylo jim k rozkoši, duše na obtíž; jednak i proto, že nebylo toho času, kdo by perem zachoval paměti jejich skutky. Ale pomlčme o těch, o nichž se mlčí, a vraťme se tam, odkud jsme se trochu uchýlili.